

פרוטוקול מס' 74

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
יום שלישי, 1 באייר התשנ"ז (13 במאי 1997), שעה 12:00

נכחו:

חברי הוועדה:

עמנואל זיטמן - היו"ד
טלב אלסנע
ראובן ריבלין

מחמנים:

עבד-אלמאלכ דהאמשה	- מנכ"ל משרד החינוך והתרבות
בן-ציון דל	- מנהל מחוז דרום, משרד החינוך והתרבות
איציק תומר	- מנהל מינהל הפיתוח, משרד החינוך והתרבות
שמחה שניאור	- מינהל הפיתוח, משרד החינוך והתרבות
יגאל צרפתי	- ראש עיריית רהט
מוסא אבו סהיבאן	- סגן ומ"מ ראש עיריית רהט
פייצל אלהחייל	- מנהל מחלקת החינוך, עיריית רהט
עלי אלהחייל	- נציג ועד הורים, רהט
אחמד אבו פריח	- ראש המועצה המקומית תל-שבע
קאסם אבו סירחאן	- הסתדרות המורים
דאסם עכאוי	- ארגון המורים
נורית ולנסי	- שתיל
חיה נוח, אודי ארנון	- עוזאד אבו פריח, עזאת דריג'את, עמל אלסאנע - קואליציה של ארגונים וועדי הורים לשינוי במערכת החינוך בנגב
אלקצאצי ג'ומעה	- מזרל, הרשימה הערבית

מנהלת הוועדה: יהודית גידלי

קצרנית: סיגל גורדון

סדר-היום: שביתה ברהט - בעיות בחינוך הבודואי.

2161

שביתה ברהט - בעיות בחינוך הבדואי

היו"ר עמנואל זיסמן:

שלום לכולם, אני פותח את הישיבה. מושב הקיץ ייפתח ב- 19 במאי, אך חשבתי לנכון לכנס את הוועדה לישיבה המיוחדת בנושא המיוחד מאחר והנושא של מערכת החינוך הבדואי, בעיקר בדרום, הוא נושא רגיש וחשוב. השביתה פוגעת בחינוך ואיננה חלק מן העיצומים שמרכז השלטון המקומי נוקט. בהתייעצות עם חברים החלטתי לכנס ישיבה זאת.

מנכ"ל משרד החינוך יגיע קצת באיחור, כפי שנתבשרנו אתמול חבר הכנסת אברהם שטרן, לאחר מחלה קשה. נפטר והיום אחר הצהריים הלוויה. למנכ"ל משרד החינוך, מר בן-ציון דל היה קשר אישי והדוק ולכן ביקש ממני לאחר.

חבר הכנסת ואליד צאדק, חבר הוועדה וחבר פעיל, מסיבות משפחתיות לא יוכל להשתתף בישיבה. אני מאחל לקרוב משפחתו שיבריא במהרה.

אנחנו מלווים את נושא החינוך בקרב הבדואים זה מכבר כמה חודשים. אני מזכיר לחברים, שקיימנו סיוור וקיימנו ישיבת ועדה בנושא וקיבלנו שורה של החלטות. את ההחלטות העברנו למשרד החינוך והתרבות. שוחחתי בעניין גם עם המנכ"ל, גם עם השר ולמיטב זכרוני, שר החינוך התייחס לנושא באופן רציני והצהיר הצהרות. לצערנו הרב, העניינים לא חיים ורובם של ההמלצות לא יושמו, חמישה חודשים זה מספיק זמן למשרד החינוך והתרבות לקדם את הנושא. לפני כמה ימים ישראלי דיבר על הבדואים בצורה נוגעת ללב אך הגיע הזמן לא רק לדרוש נאה אלא גם לקיים נאה.

אני רוצה לציין שלאחר ישיבת הוועדה הקודמת, כתבתי מכתב לראש הממשלה מיום 24 בדצמבר וטרם נענינו. אני מבקש מראש עיריית רהט להציג את הנושא.

מוסא אבו סהיבאן:

ראשית, אני מברך את יושב ראש הוועדה על כינוס ישיבה זו למרות שהכנסת נמצאת בפגרה. המצב קשה, מהראשון בחודש אנו שובתים, עשרת אלפים תלמידים ברהט נמצאים בשביתה וכן שלוש אלפים וחמש מאות תלמידים בתל-שבע. כפי שציינת בדברייך, דבר לא מזיז לאנשים הנוגעים בדבר. לאור המצב הקשה, אני לא יודע אם אנחנו נמצאים במדינת ישראל, 14,000 תלמידים שובתים כבר 13 יום ומלבד פגישה אחת או שתיים עם מנהל המחוז ועם המנכ"ל, אין פתרון לבעיה. הפתרון צריך לבוא ברמה של השר ולא של המנכ"ל עם כל הכבוד למנכ"ל ולמנהלי המחוזות.

הוועדה בראשותך ביקרה וסיירה לפני כמה חודשים אצלנו, המלצת המלצות וחבר לא השתנה. יש לנו תמיכה מלאה בשביתה מצד מורים, ועדי הורים, מורים ובתי ספר. הממשלה לא מתייחסת לבדואים בצורה רצינית, לא רק הממשלה הנוכחית אלא כל ממשלות ישראל מאז קום המדינה לא מתייחסות לבדואים בצורה רצינית למרות שהם אזרחי המדינה שעומדים כל הזמן במבחני הנאמנות שמעמידים אותם. את זכויותינו איננו מקבלים ממדינת ישראל ולכן מים הגיעו עד נפש. לא נסבול יותר את ההתעלמות מצד הממשלה. אני חושב שמדינת ישראל צריכה לבצע משימה לאומית לפתור את בעיית הבדואים ולא לעשות כביכול שריפות. בכל תחילת שנת לימודים שולחים כמה קרוואנים לשובים שונים בנגב, הקרוואנים האלה אמורים להיות זמניים אך הם הופכים לקבע.

הגיע הזמן לפתור את בעיית הבדואים שאחד הגורמים הוא הגידול הטבעי. הגידול מדי שנה גדל ולכן יש לנו צורך בכל שנה בשלושים וחמש כיתות נוספות רק בגלל הגידול הטבעי. בנוסף יש לנו 128 כיתות לא תיקניות. בעיה נוספת היא החינוך המיוחד. במגזר הבדואי לא קיימים כיתות לחינוך המיוחד. ישנו צורך דחוף להקמת כיתות בחינוך המיוחד. העירייה עשתה מאמצים גדולים מאוד בשיתוף עם משרד העבודה והרווחה ותודות לשרת העבודה והרווחה לשעבר, הגברת אורה נמיר, היא הקימה מבנה של קרוואן לתקופה של שלוש שנים והוא משמש אותנו כבר חמש שנים.

הצורך שלנו לשנת 1997 כולל המחסור בכיתות והגידול הטבעי הוא 35 כיתות לשנת 1997-1998. ההמלצות של ועדת החינוך מקובלות עלינו, אך מישוהו צריך ליישם אותן. אם לא יישמו אותן, מאה אלף בדואים שחיים במצב קשה ובמצב של עוני לא ישתקו, אנשים יצאו לרחובות, יחסמו כבישים. אני פונה בכל לשון של בקשה לספל בבעיות שלנו.

איציק תומר:

ב- 16 בדצמבר 1996 ישבנו כאן בחדר ועדת החינוך וקיימנו דיון דומה. אז הדגשנו את המשבר הצפוי לנו כתוצאה מכך שלא נקבל תקציב יחודי לפתרון של כיתות במגזר הבדואי במחוז הדרום. דיברנו אז על תקציב של מאה כיתות לשנה, תקציב יחודי. אני רוצה להזכיר שהתקציב למגזר הבדואי כולו הוא 55 כיתות לשנה, שמתוך זה רוב רובו של התקציב מוקצב למחוז הדרום. המכסה שאני מקבל מדי שנה איננה מספיקה אפילו לרהט, קל וחומר לכלל המיגזר הבדואי בדרום ומדובר אך ורק בגידול טבעי. החלטת הוועדה היתה: "הוועדה קוראת לממשלה להחליט על תקציב יחודי להקמת 300 כיתות בתוכנית לשלוש שנים". אם לא נקיים את החלטת הוועדה אנחנו במשבר, אין לנו פתרונות מעבר ומה שאנו מסוגלים לתת היום זאת בניה קלה שרק תרחיב את הבעיה.

עבדאלמאלכ דהאמשה:

לאחר הדיון וההמלצות מאז דצמבר 1996, מה קרה במשרד החינוך, מישהו טיפל בבעיה?

איציק תומר:

גם השר וגם המנכ"ל קיימו דיונים. שר החינוך דיבר עם ראש הממשלה ועם שר האוצר בעניין. אגף התקציבים אמור לתת תשובות בעניין הזה על מנת לאפשר תקציב יחודי שאלמלא כן לא יהיה פתרון של מענה צודק. לא מדובר בפתרון זמני, להקצות עוד שש כיתות או עוד עשר כיתות. חייבים אחת ולתמיד להחליט על פתרון שורשי, פתרון לשלוש שנים או חמש שנים אבל פותרים אחת ולתמיד את הבעיה כי אחת נשכ מדי חצי שנה ונדבר על אותם פתרונות שאנחנו צריכים לאפשר למערכת הזאת. אין למשרד היום אפשרויות תקציביות לפתור את הבעיה.

שמחה שניאור:

אני מלווה את הבעיה הזאת הרבה שנים עוד בתקופת הקדנציה הקודמת. מבחינת העובדות אנחנו לא חלוקים, העובדות ידועות. יש שלוש בעיות במגזר הבדואי בדרום: ראשית, הנושא של הגידול הטבעי הגדול בעיירות הקבע, שנית - העלאת שיעורי למידה של הבנות, ושלישית, בפזורה אנחנו לא בונים בנייני קבע אלא נותנים את היבילים לפי החלטות הממשלה. צריך לזכור שכל הבוגרים של בתי הספר היסודיים בפזורה מגיעים לעיירות הקבע. שבע עיירות הקבע לא יכולות לתת פתרונות כמו בערים אחרות, פתרונות חלופיים.

כבר לפני ארבע שנים התחלנו בתוכנית חומש של 55 כיתות שהיקצה לנו משרד האוצר לצפון ולדרום, שמתוכם כשני שליש כבר ניתנו.

לשאלתו של חבר הכנסת דהאמשה מה ביצענו: השר קיבל דיווח ופנה לפני כחודש וחצי לשר האוצר. הם סיכמו שהמנהל הכללי וסגן הממונה על אגף התקציבים ייפגשו וימצאו פתרון לבעיה. נפגשנו ביום ראשון האחרון, פרסנו בפניהם את כל הנתונים כולל מצב המבנים היבילים שהוא פתרון אך לא פתרון שורשי. המלצנו את המלצתנו לתקציב יחודי להחלפת מבנים בכל המערכת. הוועדות הגיעו למיצוי כוחן ולכן צריכה להיות החלטת ממשלה.

ראובן ריבלין:

האם תקציב משרד החינוך לא בנוי על פי מספר תלמידים כל שנה?

שמחה שניאור:

לא, זה תקציב רגיל ולא תקציב פיתוח. יש כ- 614 כיתות למגזר הממלכתי, ממלכתי דתי, כל השאר הולך למגזרים השונים: 171 למגזר הערבי, 55 כיתות למגזר הדרוזי. גם כשאנחנו בונים לעיירות הקבע בתי ספר עם פרוגרמת מבנה חינוכי קבוע, משתמשים בהם ככיתות אם.

הי"ר עמנואל זיסמן:

אתם אומרים בעצם שאתם לא יכולים לשאת את המשא הכבד הזה ומטילים את האחריות על הממשלה, על ראש הממשלה. אנחנו כחברי כנסת אישרנו את תקציב המדינה אחרי ה- 16 בדצמבר, התקציב הזה מעל 18 מיליארד. מדוע אינכם יכולים לתת פתרון? יש שני סעיפים שלא

מוטלים עליכם, סעיפים 7, 8: "7. הוועדה קוראת לממשלה להחליט על תקציב יחודי להקמת 300 כיתות בתוכנית לשלוש שנים, שאם לא תעשה כן צפוי משבר קשה בכל המגזר הבדואי בשל גידול חזוי של 40% בשנה. 8. הוועדה קוראת למשרד החינוך לפעול לאלתר להקמת בית ספר לחינוך מיוחד במגזר הבדואי בדרום". מקובל עליי ששני הסעיפים האלה יוטלו על הממשלה אבל יש כאן שורה של דברים נוספים שאפשר היה לקדם אותם, למה הם לא קודמו עד עתה?

מוטא אבו סהיבאן:

השביתה אמורה היתה להתחיל ב- 1 לספטמבר 1996, זאת אומרת בתחילת שנת הלימודים, אבל אנו דחינו אותה כי משרד החינוך הבטיח להקצות תקציבים לקראת שנת 1997, ובין היתר גם תקציב מיוחד לבניית כיתות. דבר לא קרה ולכן פתחנו בשביתה.

קאסם אבו סירחאן:

ראשית אני רוצה להודות ליושב ראש הוועדה על קיום הישיבה וכן להודות לחברי הכנסת טלב אלסאנע, עבדאלמאלכ דהאמשה וראובן ריבלין, שכיבדו אותנו היום ובאו לשמוע את הבעיות שלנו.

היו"ר עמנואל זיסמן:

למפלגת העבודה יש שלושה חברים בוועדה ולמען ההגינות הפוליטית אני חייב לציין שיש עכשיו ועידה סוערת של מפלגת העבודה.

קאסם אבו סירחאן:

המצב אצלנו קשה ומסובך. התרגלנו שמכירים בבעיות שלנו אך לא מטפלים בהן. יש לנו מכלול בעיות, השונות מכלל הארץ. הייתי מחלק את הבעיות לשתיים: בעיות פזורה ובעיות של ישובי הקבע. לבעיות בישובי הקבע - יש לנו בעיה ברמת ההישגים, רמת ההישגים שלנו היא מהירודה ביותר בארץ, מתקרבת ל- 5% הצלחה במבחני הבגרות. דבר זה משקף בעיה חמורה. בעיה נוספת היא בבתי הספר: בתל-שבע יש שני בתי ספר שהוקמו לפני 30 שנה ממבנים יבילים, מהומד דליק לרבות אסבסט, ולצערי הרב למרות שהבעיה ידועה לא נעשה דבר. יש לנו מחסור חמור בכיתות לימוד: אם החלטנו להשבית את מערכת החינוך בעיתוי הנוכחי זה מתוך ראיית המצב שאנו לא נוכל לפתוח שנת לימודים מסודרת בראשון לספטמבר ולכן החלטנו לקיים את השביתה על מנת שכן נוכל לפתוח את שנת הלימודים.

נערכנו עם תוכנית אב למערכת החינוך בישוב תל-שבע כנגזרת מתוכנית האב. ישבנו עם נציגי משרד החינוך והגענו לצרכי חינוך לשנת 1997. צרכי החינוך שבהם דובר הם: הכרה בשני בתי ספר, השלמת שלב בית ספר יסודי והקמת בית ספר חדש שחלק ממנו ישמש לחינוך מיוחד. יש לפני מכתב של שר החינוך המורה לי להעריך לתכנון בית ספר יסודי שחלקו יהיה לחינוך המיוחד, אני נערכתי מתקציב המועצה אך לצערי הרב, משרד החינוך עצמו לא התיחס למכתב של שר החינוך ולא קיבלתי הרשאה תקציבית. לאור הקיצוצים במשרד החינוך, משרד החינוך קיצץ בהכרה בצרכים של כיתות הלימוד בישוב שלנו ואישר רק כיתת גן אחת בישוב תל-שבע. לאור המצב הנוכחי, מכיוון שראינו כי איננו נוכל לפתוח שנת לימודים ב- 1 בספטמבר ולאור המחסור של 12 כיתות לימוד, החלטנו להשבית את מערכת החינוך. השביתה החלה כבר ברביעי לחדש זה ונמשכת עד היום.

בעיות נוספות:

בעית המורים שאינם עברו הכשרה ולצערי בין המורים הללו האחד גבוה מאוד;

בעיה בבתי הספר עם הבניה היבילה. הגענו למצב שאין לנו מקום בבתי הספר להוסיף מבנה אחד יביל. יש ניצול מלא של כל הקרקע העומדת מסביב לבית הספר ובשנה הבאה לא נוכל לקלוט בניה יבילה;

בעיות של הפרדה בין בית ספר תיכון לחטיבת ביניים. למרות מכתב של מנהל המחוז שיש צורך בהפרדה בין בית ספר תיכון לחטיבת ביניים לא נעשה דבר גם בנושא זה.

אלה חלק מהבעיות ואני מצפה שנשמע התייחסות מצד מנהל המחוז, מצד מנכ"ל משרד החינוך ושיקודמו דברים.

פייצל אלהחיייל:

אני מבקש לברך את יושב ראש הוועדה ואת חברי הכנסת הנוכחים. אני רוצה לציין שמנהל המחוז ואנשי משרד החינוך מודעים לבעיה, והגרוע מכל שהם מכירים בצרכים אך לא מבצעים דבר. מי שמשלם את המחיר בפועל הם הילדים, 13,500 תלמידים ברהט ובתל-שבע. השביתה לא מוסיפה לרמת ההישגים הנמוכה ולאחזי ההצלחה במגזר הבדואי.

ביום ראשון בשבוע שעבר התקיימה ישיבה עם הממונה על המחוז והוא פרס בפנינו תוכנית בנושא הפדגוגי. אם התוכנית הזאת תתקיים, הבעיה של מורים לא מוסמכים ומפקחים לא מקצועיים תבוא על פתרונה. אני מוצא לנכון לומר ש- 24% מהמורים הלא מוסמכים הם לא מאזור הנגב אלא מייבאים אותם, אם מביאים מורים מבחוץ אז לפחות להביא מורים מוסמכים.

ברהט וגם בתל שבע, יש את הגידול הטבעי מדי שנה ויש את הגידול שקיים מזה שנים רבות. 50% מכלל הכיתות שנמצאות ברהט לא תיקניות. אני לא חושב שיש מצב דומה לזה בעיר אחרת במדינת ישראל כפי שיש ברהט. מתוך 266 כיתות, 128 לא תיקניות. אנחנו מוכנים להקים ועדה יחד עם משרד החינוך ולתקן את המעוות תוך כמה שנים. למרות כל הצרכים משרד החינוך תיקצב לנו ל- 1 בספטמבר 945 מטר בלבד, זאת אומרת שמונה כיתות לימוד בלבד. במצב כזה אי אפשר לפתוח שנת לימודים.

שמחה שניאור:

תדייק בעובדות, קיבלת 945 מטר לבית הספר היסודי החדש, וקיבלת עוד 6 כיתות גני ילדים.

פייצל אלהחיייל:

גם כשבנינו 80 מטר בשכונה 15 מבלי לקבל מכס אישור, עד היום לא שילמתם לנו את הכסף. נכון להיום, ההרשאות התקציביות שקיבלנו עד היום הם ל- 945 מטר ולא יותר. ישבנו עם המנכ"ל ביום חמישי, מדובר בארבע כיתות גן ילדים שעדיין אין לכך הרשאה תקציבית, ולגבי שכונה 26, דובר על 1,110 מטר. איך אפשר לפתוח ב- 1 בספטמבר שנת לימודים במצב כזה?

בשלוש השנים האחרונות, הגרעון התקציבי של עיריית רהט רק בנושא החינוך עומד על 11 מליון שקל. הסענות שהכסף של החינוך לא מנוצל אין לו שחר, לקחנו מהתקציב השוטף לטובת החינוך 7 מליון שקל נוספים תה בא על חשבון שרותים אחרים. במקום להשקיע בתברואה, ברווחה, השקענו בחינוך.

בעיה חשובה נוספת היא שברהט המונה 28,000 תושבים אין בית ספר לחינוך מיוחד. ברהט יש 85 תלמידים במסגרת החינוך המיוחד, שעברו בדיקות השמה והם יושבים בבית מכיוון שאין כיתות לימוד. לא יעלה על הדעת לבנות בית ספר מבנייה קלה.

אנשי רהט ואנשי תל שבע לא רוצים להפוך את ענין ילדיהם לפוליטיקה. אנחנו מדברים על בעיות אמת. לא יתכן שבמדינה מתוקנת בשנות האלפיים לא תהיה קודת גג לתלמידים. ראש הממשלה מדבר על מחשב לכל ילד, אנחנו מבקשים רק קודת גג, כיתת לימוד וכסא לכל ילד. ילדינו משוטטים ברחובות. פעם אחת צריך לומר שהאוכלוסיה הזאת היא סוג ב' ובהתאם צריך להשקיע.

עואד אבו פריח:

בישיבה הקודמת אמרנו את כל הנאמר היום. אי אפשר לצאת לפתרון כולל במערכת החינוך כולה. הראיה של הממשלה הינה ראייה לא נכונה במגזר הערבי בדרום. בחמש השנים האחרונות כלל הזכאים לבגרות הם 6%, זאת אומרת שהמגזר הבדואי נמצא בתחתית הסולם.

אם השביתה תמשך, הילדים שלנו ימשיכו לסבול למרות הסבל שנגרם להם עד היום. אם במשך ארבעים שנה נגרם עוול למגזר שלנו לא נחכה ארבעים שנה נוספות כדי לתקן את המעוות. הקהילה התעוררה, ואי אפשר להמשיך "לעבוד" עליה. אנחנו לא רוצים בשביתה, אך הפתרון הוא או שיעשו דברים באמת קונקרטיים או שכל הנגב יצא לשביתה. אני מרגיש שוועדת החינוך לא יכולה לעזור לנו, הרי יצאו כבר המלצות של הוועדה, מדוע לא נעשה דבר? החברה שלנו מחוברת לחברה הישראלית כולה, ואם החברה שלנו תדרדר, החברה הישראלית כולה תדרדר. אם הילד שלנו ירד לפשע הוא יגרור עימו ילדים נוספים ממקומות שונים. אם האסימות של המערכת לא תראה את המצב באור חירום, זה יהפוך לנגע כללי.

אם אין פתרונות אנו רוצים לפחות דרך לפתרון. אנו רוצים פתרון לארבע השנים הבאות. המצב קרוב ל"פיצוץ" וחשוב לעשות משהו בעניין.

הי"ר עמנואל זיסמן:

קראנו לממשלה להחליט על תקציב יחדי להקמת שלוש מאות כיתות בתוכנית שלוש שנים ולא קרה מאומה. היום יש צורך גדול יותר, הישוב גדל והצרכים גדלים. כמו כן, קראנו למשרד החינוך לפעול לאלתר להקמת בית ספר לחינוך מיוחד במגזר הבדואי, ולהכין תוכנית בלוח זמנים מוגדר לטיפול בחינוך המיוחד על כל גווניו. במילים אחרות, לא היינו מודעים לכך שמשרד החינוך איננו יכול להרים את המשא הכבד הזה. אנו מחקקים בעמדתנו שחייב להיות פתרון ממשלתי דחוף ביותר. אנו מעוניינים להפסיק את השביתה, ואני אומר שאם יש שביתה שיש לה הצדקה מוסרית, ציבורית, זאת השביתה הזאת. אני לא מצדיק שביתות במערכת החינוך אך זאת שביתה שיש לה הצדקה ממדרגה ראשונה. המצב חמור ביותר, יש דריכה במקום ואין שום התקדמות. לאור הדברים שנאמרו כאן אני לא רואה פתרון. איך אפשר לבקש להפסיק את השביתה? ראש הממשלה לא השיב לנו על המכתב מחודש דצמבר.

בן-ציון דל:

המצב חמור עוד יותר ואני מסכים עם כל מילה שאמר יושב ראש הוועדה. משרד החינוך יוצא בשתי תוכניות. התוכנית הראשונה והחשובה ביותר היא הכשרת המורים: הכשרה של אותם מורים שמלמדים בבתי הספר במגזר הבדואי בדורס, כדי להעלות את רמתם, שלא יהיו פערים בין המורים ובין עובדי ההוראה במיגזרים אחרים לבין המגזר הבדואי.

המדינה היתה צריכה להיות מוכנה גם להיחשפות פתאומית במהירות גדולה כפי שהמגזר הבדואי נחשף למערכת החינוך. התוכנית השנייה, קידום ההישגים בבחינות הבגרות. זאת תוכנית שיש לנו הצלחה באחד הישובים בארץ ואנו רוצים להעתיק את ההצלחה גם למגזר הבדואי. אין לי כל ספק שיהיה שינוי משמעותי ביותר בהיקף ההישגים של התלמידים במגזר הבדואי בבחינות הבגרות. התוכנית כבר מיושמת חה חשוב גם לתחושה הפנימית של האזרחים. על אף תוכנית החומש, תוכנית שש וכו', קשה ליישם את כל התוכניות ולתת את התחושה הטובה כאשר אתה חש שהבית שאתה יושב בו הוא לא בית. תוכניות לבגרות ומורים מעולים לא יעזרו אם המבנה הוא לא מבנה קבע והמבנה הוא ארעי, יכול להיות שזה היה טוב לפני חמישים שנה. המורים הטובים ביותר לא יכולים ללמד בתנאים פיזיים כאלה. התחושה היא קשה ואני ביקרתי וראיתי את התנאים, אני אומר, אי אפשר לקיים מערכת חינוך בתנאים כאלו. אני אומר את הדברים באופן החמור ביותר. לא אהבתי את הפתרון, אך לא היתה ברירה ללכת על תוכנית של מבנים יבילים. ברור לי כי הפתרון צריך להיות מבנה קבע.

ראובן ריבלין:

אני מכיר את פקידי הממשלה ואת טענותיהם. בראשון בינואר אישרנו לשר האוצר לחלק 194 מליארד שקל. שר האוצר, אדיר הממדים ובעל נכסים עצומים של 194 מליארד שקל הפך להיות אדם חסר אמצעים. במשרד האוצר אין יותר כסף, הכל חולק לכל המשרדים. איך אפשר לומר לאזרחים בישראל הממלאים את חובותיהם שאי אפשר לתת להם פתרון, לכו למשרד האוצר. חוק חינוך חובה הוא חוק המחייב אותנו לדאוג לכל האזרחים, ללא הבדל דת, גזע ולאום. צריך להקים היום צוות מעקב על כל בעיית הבדואים. צוות שייכלול את הפגישות הישירות עם שר התשתיות הלאומיות שער לעניין.

בן-ציון דל:

אני סיפרתי על התוכניות שכבר התחלנו להפעיל אותן כדי להגיע להישגים, ויחד עם זאת אני אומר שכל הדברים הללו לא יעזרו היום אם ימשיכו לשבת בפחונים, באוהלים או במיבנים יבילים.

אמרת שאשלח אותך למשרד האוצר, אני לא אשלח את ועדת החינוך למשרד האוצר, כי אני הלכתי למשרד האוצר. הבאתי את כל אנשי האוצר אלי, ישבנו איתם ואמרתי להם שהמצב כך לא יכול להימשך. העמדתי את הדברים באופן אמיתי. אני אמרתי שאם לא ימצא פתרון לבעיה במגזר הזה, אני אטרפד כל עבודה אחרת שתנסו להפעיל במשרד החינוך. ישבו עימי כל ראשי המשרד שנוגעים בדבר, והם התחייבו עד סוף החדש הזה לתת תשובה, לתת מענה ולתת פתרונות.

הי"ר עמנואל זיסמן:

אני מעריך את דבריך, אך על פי דברים אלו איני יכול לבקש מהם להפסיק את השביתה. אנחנו נקבל החלטה, נלך לראש הממשלה, נלך לשר האוצר ונפעיל לחץ פרלמנטרי אדיר לקראת ההחלטה הזאת.

טלב אלסאנע:

אנחנו שומעים ממנכ"ל משרד החינוך שהוא נפגש עם נציגי משרד האוצר והוא ממתין לתשובה מהם עד סוף החודש. איננו יודעים מה תהיה התגובה של משרד החינוך. אך אני רוצה לשאול: מדוע משרד החינוך המתין עד היום, למרות שההמלצות של ועדת החינוך היו כבר לפני שישה חודשים והבעיות היו אף קודם לכן. שנית, מה התשובה של משרד החינוך לשני הישובים ששוכנים? האם הם צריכים לחכות עד סוף החודש וייתכן שייקבלו אף תשובה שלילית.

התקציב של משרד החינוך בארבע השנים האחרונות, קפץ מדרגה רצינית והתקציב הוכפל, אך הסקטור הערבי בנגב והקצאת המשאבים לגביו הוא כפי שהיה קודם, התקציב לגביו לא הוכפל. בישובים הלא מוכרים המבנים דומים יותר למכלאות מאשר לבתי ספר.

עבדאלמאלכ דהאמשה:

יש כאן הסכמה כללית שהבעיה חריפה. חשוב להתרכז בעיקר, מה עושים ואיך מגיעים לפתרונות?

בן-ציון דל:

חבר הכנסת ריבלין שאל מדוע נתתי להם אורכה עד סוף החודש ולא פרק זמן של 24 שעות. התשובה שלי היא שלא רציתי לעשות להם את החיים קלים. משרד האוצר לא מסוגל לתת תשובות תוך 24 שעות ואז התשובה היתה שלילית. עד עכשיו סברנו שאפשר לפתור את הבעיה עם מבנים יבילים, אך היום אנו מבינים שמבנים יבילים לא באים בחשבון משתי סיבות: לחלק אין קרקע ואין מקומות להניח את היבילים, והחלק האחר אומר שהוא לא מוכן למבנים יבילים, אלא אך ורק למבנה קבע. אני מסכים עם הגישה הזאת ולכן שנפגשתי עם הנציגים לא ביקשתי להפסיק את השביתה כי אני מדע לבעיות.

תקציב משרד החינוך גדל באופן משמעותי ביותר בשני נושאים: בשעות הוראה ובשכר מורים. זאת אומרת לא בתקציב פיתוח.

הי"ר עמנואל זיסמן:

אנחנו רוצים למצוא פתרון ממלכתי לאומי גם בנושא של בניית כיתות וחיזוק התשתית הפיזית של מערכת החינוך וגם בנושא של החינוך המיוחד.

טלב אלסאנע:

איך הממשלה מצאה פתרון לחצי מליון עולים חדשים, מאיפה באו התקציבים? כמו כן יש ריבוי טבעי של הדתיים החדדים, איך להם פותרים את בעיית הכיתות ולמגזר הבדואי לא מצליחים לגייס תקציבים?

הי"ר עמנואל זיסמן:

לגבי הבעיות החמורות, מנכ"ל משרד החינוך אומר לנו שיפעיל לחץ. נביא את הדברים החמורים האלה גם לידיעת ראש הממשלה וגם לידיעת שר האוצר. אנחנו נפעיל לחץ לקראת ה-30 בחודש. מיד לאחר קבלת ההחלטה, נקיים ישיבה נוספת ועל פי ההחלטה נחשוב איך מתקדמים הלאה. אך יש בעיה עם השביתה, במילים אחרות אנו אומרים שהשביתה תימשך לפחות עד ה-1 ביוני. בנתיים כ-14,000 ילדים לא לומדים אלא שוכנים, איך מתגברים על כך? אני רוצה לחשוב איך אנחנו מפסיקים את השביתה?

ב-ציון זל:

השבועיים הללו עד סוף חודש מאי הם לא שבועיים מקודשים שדווקא בהם צריך לשבות. לא מדובר בתשובה שתינתן בתחילת שנת הלימודים, אלא מדובר על תשובה שתינתן בעוד שבועיים. מה יקרה אם השביתה הזאת תיפסק ותידחה זמנית ל- 1 ביוני, זאת אומרת, יש מספיק זמן כדי להרעיז את המערכת ולעודד את כולם למצב הקשה במגזר הבדואי.

קאסם אבו סירחאן:

למנכ"ל משרד החינוך יש את היכולת לפתור את הבעיה מתקציב משרד החינוך. הדרישות שלנו לא מוגזמות. משרד החינוך לאור תקציבו יכול לקחת את האחריות על עצמו, לפתור כרגע את הבעיה מהתקציב שלו ואחר כך נצא למאבק מיוחד. הרחוב אצלנו לא סובל דיחוי עד סוף החודש, ואם לא יהיה פתרון מידי אנחנו נחליט על צעדים קיצוניים.

הי"ר עמנואל זיסמן:

מאחר והוועדה ומשרד החינוך נותנים הצדקה מוסרית לשביתה, אנחנו נכנסים עתה למאבק משותף, אנחנו מנסים לפתור את הבעיות על ידי החלטות מיוחדות של הממשלה ומשרד האוצר, לכן מנכ"ל משרד החינוך מציע לעשות הפסקה במאבק במגמה להשיג את הדברים. יש כאן נושא שמאחד את כולנו. משרד החינוך לא יכול לומר שהוא קורה לכם להמשיך את השביתה. אני לא יכול לבקש להפסיק את השביתה מכיוון שהתגלו כאן בעיות חמורות ביותר, אך אני אומר שאנחנו במאבק מאוחד, נפעיל לחץ על הממשלה כדי שתהיה תשובה חיובית שתאפשר ליישם את ההחלטות, זאת אומרת לבנות מאות כיתות תוך מספר שנים.

טלב אלסאנע:

החברים כאן מעונינים להתייעץ. אני סבור כי צריך לקבוע מועד קרוב מאוד למתן התשובה. התלמידים בשביתה כעת, בתחילת יוני נכנסים לתקופת בחינות ואף אחד לא ישבית מערכת חינוך במהלך בחינות.

ראובן ריבלין:

יושב ראש הוועדה יחד עימנו אומר, שאם לא תינתן עד סוף החודש תוכנית ברורה לפתרון ביצוע חלק מהבעיות, אנחנו חברי ועדת החינוך של הכנסת מצטרפים לשביתה שלכם. אני חושב שצריך לראות זאת כהישג זמני ואני מציע לכם לשקול את ההצעה, לדחות את השביתה ולחכות לסוף החודש למתן פתרונות.

ראסם עכאוי:

אנחנו תומכים בשביתה בכאב רב, כואב לנו שהתלמידים שלנו משוטטים ברחובות באפס מעשה. הבעיה היא מעבר לראיה בטווח קצר, ההישגים לא תלויים רק בכמה כיתות. המצב הסוציו-אקונומי הוא אחד הקשים בארץ, 50% מקרב התלמידים מגיעים לבית הספר בלי ספרים. פתרון הבעיה צריך להיות בפתרון לטווח ארוך. המדיניות של הממשלה מעוותת, במקומות מסוימים תומכים, ובמגזר שלנו אין תמיכה.

הי"ר עמנואל זיסמן:

ההחלטות שלנו ברורות וחד-משמעיות ויש לנו דעה אחידה. אנחנו נעשה מאמץ שהחלטת משרד האוצר תהיה עוד לפני סוף החודש, בהקדם האפשרי. כולנו נחויים להאבק ביחד ולכן צריך להפעיל שיקול דעת.

פייצל אלהחיייל:

אנחנו מבקשים 5 דקות להתייעצות.

מוסא אבו סהיבאן:

לאחר התייעצות ולאור בקשת הוועדה, החלטנו להיענות לבקשתך להפסיק לאלתר את השביתה, בתנאי שאתם מתחייבים להמשיך את המאבק יחד איתנו. אני רוצה לציין כי אם תהיה תשובה שלילית מכל סיבה שהיא: אין תקציבים, קיצוצים וכו', אנחנו נחדש את השביתה ולא נסיים אותה. שנת הלימודים הנוכחית לא תסתיים.

פייצל אלהחיל:

לאור הישיבה היום ובעקבות בקשתכם אנחנו נענים בחיוב לבקשת הוועדה להפסיק את השביתה עד לסוף החודש, בתקווה שהדברים שנאמרו על ידי מנכ"ל משרד החינוך, ייושמו. על מנת לפתוח שנת לימודים סדירה אנחנו מבקשים התחייבות ממנכ"ל משרד החינוך, הכרה בצרכים של רהט ושל תל-שבע בנושא הגידול הטבעי. בתל-שבע מדובר ב- 21 כיתות, וברהט מדובר ב- 37 כיתות.

איציק תומר:

בואו נחכה כולנו לתשובה של משרד האוצר ב- 30 לתודש ונראה מה קורה. התביעה מקובלת על כולם, לא רק לגבי הגידול הטבעי, אלא גם לגבי המבנים שאנחנו הגדרנו.

הי"ר עמנואל זיסמן:

אנחנו קובעים שב- 2 ביוני נקיים ישיבה וביחד ננתח את התשובה. אם התשובה לא תניח את דעתנו ולא תהיה סבירה, אתם תחדשו את השביתה ואנחנו במאבק יחד עמכם.

תודה רבה, הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 14:15.